

**Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Паспартинская средняя общеобразовательная школа им. А.Г. Калкина»**

Рассмотрено на заседании МО учителей начальных классов Протокол № 1 от «26» 08. 2022 г. Руководитель МО <u>т.наг.</u> Кадранова В.И.	Согласовано: Заместитель директора по УВР <u>Л.В.</u> Уханова Л.В. «26» 08.2022 г.	Утверждаю: Директор школы <u>Б.А.Байжигитов</u> Байжигитов А.В. Приказ № 1 от «27» 08.2022 г. Протокол № 1 педагогического совета
--	---	---

**Рабочая программа
по предмету алтай тил (Родной (алтайский) язык)
для 2 класса**
Срок реализации программы: 2022-2023 учебный год

1. Жартамал сос

Алтай тилле иштеер программа текши уредулу баштамы школдордын федерал эл – тергеелик уредулу стандарты ла Россиянын гражданинин когус корумин тыныдып оскурери ле таскамал береринин Концепциязы аайынча тургузылган.

Торол тили – баштамы класстардын уренчиктерине бастыра уредунин тозолгози, укаа – санаазына, жайлатастына озум берер ле албатызыла, журумиле таныжар арга. Программада берилген материал жастыра јогынан бичиир ле коммуникатив билгирлер ле таскамал берер ууламжыларлу.

Экинчи класста алтай тилди уренерине 102 час берилет (неделеде 3 час).

Амадулары ла задачалары

Торол тилин баштамы школдо уредеринин **амадулары**:

- уренчиктерди тил билимнин тос ондомолдорыла таныштырыры ла шууп сананарына уредип – таскадары;
- уренчиктердин коммуникатив билгирлерин: оос ло бичиир эрмек – куучынын жарандырыры, диалог, монолог ло тузаланарына таскадары;
- жастыра јок бичиирине керектү билгирлер берери.

Тос задачалар:

- Россияда коп тилдерле культуралар бой – бойлорыла колбулу, ол ок ойдо кажыла албатынын тили- ол онын ук албаты болгонынын тозолгози деп ондомолло таныштырыры;
- оос ло бичиир диалог ло монолог эрмек - куучынын жарандырыры;
- коммуникатив билгирлерин жарандырыры;
- уренчиктердин ич – санаазын, жакшыны, жарашты сезерине, оны баалап билерине таскадары;
- жайаан жайлatalарына озум берери.

2. Уренгенинин турулталары

Уренчиктин бойынын личностный турулталары

1. Бойынын торолиле , албатызыла, Россиянын тууклизиле оморкоор кун – сана таскадары; бойынын албатызын, угын билери, Россияда башка – башка ук албатыларды баалаары; эбире улуска, телекейге ачык куунду, жакшы ла жаманды ылгап билер кижи таскадары.

2. Эбире телекей ар – буткенле, албатыларла, олордын культураларыла, кудай јаныла бирлик колбуда турганын айлаар корум таскадары.
3. Оско албатылардын туукизин, культуразын, оско кижиинин санаа – шуултезин тооп јурерине таскадары.
4. Озуп, кубулып јаткан телекейде (јурумде) јылыйбай, ого уренижип темигерине керектү билгирлер таскадары.
5. Уренип турган кижи эл – јоннын алдында каруулу, некелтелу деп билери ле јурумде уреду алар иштин учурын, уреду онын бойына не керектузин аайлаары, онала башкарыныры.
6. Јакшы кылыш јаннын ээжи – некелтерин ле јурумде ончо улус тен, јайым дегенин аайллаганы аайынча, бойын бойы башкаарга, бойынын кылыш –јаны учун каруулу болоына таскадары.
7. Јакшыга тартынар, јакшыны баалаар, сезер куун таскадары.
8. Улусты айлаар, тоор ачык – јарык. Киленкей куун таскадары.
9. Јаан улусла, кура балдарла кожо нак иштеер, ачынышту айалга тозобос, блаашту керекти токыналу јартап ийер билгир таскадары.
- 10.Ак – чек јурер, эдинер тудунар не – немени, когус байлыкты сезер, чеберлеер куун таскадары.

Метопредметный турулталар

1. Уредулу иштин амадузын, задачаларын бойына алынар ла ого јединерге болушту эп арганы таап билерине таскадары.
2. Уредулу ишти онын задачазын, будурер айалгазын аярып, пландаар, шиндеер ле турултазын корор билгирлерге таскадары, болушту аргаларды талдап билери.
3. Јетируни эдеринде темдек – символдорды тузаланары.
4. Коммуникатив ле билгир аларынын задачаларын будуреринде эрмек - куучынын эп – аргаларын ла аргаларды эрчимду тузаланары.
5. Керектү јетируни табарга, јуурга, шиндеерге, бириктире коруп, керектузин талдап, келиштире јазап, белетеерге, бар аргаларды (справочниктерди) тузаланып билери.
6. Бичилген марыла, жанырла башка тексттерди тургузылган амаду, задачалары аайынча когуске алынып кычырарына темигери; бойынын айдарга турганын эрмек – куучыннын задачазына келиштире јарт тургuzар ла тексттерди оос ло, бичип тургuzарына таскаары.
7. Логический действиелерле тузаланып билери: тундештири, шиндеери, бириктире корори, туп шуулте чыгарары, будум темдектери аайынча болиири, не – неден улам (ненин учун) болгонынын шылтагын табары, шуури, таныш ондомолдорго кожоры.
8. Диалогты откурип ле куучындажып турган кижини угуп билер, бойынын сананганын айдып, айтканын керелеп, керектин (иштин) једим – једикпезин

јартап билер, кажыла кижиде бойынын шуултези болор аргалу ла бар деп билери.

9. Текши амаду тургузып ла ого јединер аргаларды темдектеп билери; бирлик иште кем нени эдерин улежип, јартажып јоптожори; бой – бойынын эткенин шинdep билери, бойынын кылык – јанын ла оско улустыйн коруп билери.
10. Јоп эмес сурактардын аайына токыналу, эки јанынын јилбулерин аярып чыгары.
11. «Алтай тил» деп предметтин уренер материалы ажыра эбирае јурумде одуп турган кубулталар, процестер, не – неме керегинде бойынын озумине келиштире билери.
12. Предметтин ле оско до предметтер ортозындагы тос ондомолдорло таныжып, не – немеле процестер ортозында колбуларды билери.
13. Алай тилде уренер материал аайынча баштамы школдо бичиктерле, оско до јетируге алар аргаларла (онойдо ок уредулу модельдерле) иштеп билери.

Предметти уренеринин турулталары

1. Россия коп тилдердин ле культуралардын орооны деп билип алары; тил – албаты бойын албаты деп сезеринин тозолгози деп билери.
2. Тил – албатынын культуразы ла улус бой – бойыла куучындажар арга деп аайлаары; орус тил Россия Федерациянын эл – тергеелик тили, башка – башка УК албатылардын бой – бойыла куучындажар аргазы деп билери.
3. Оос ло бичиир јакшы эрмек – куучын кишинин текши культуразынын ла гражданский позициязынын коргузизи деп билери.
4. Алтай тилдин ээжи некелтelerile (орфоэпиянын, лексиканын, грамматиканын, орфография, пунктуациянын), эрмек – куучыннын этикет ээжилерile танышкан кеминче тузаланып билери.
5. Куучыннын амадузын, задачаларын, тузаланар аргаларын ла айалгаларын ылгаштырып билер ле јаан эмес монолог эмезе текст тургусканда, коммуникатив задачага јединерге олорды тузаланар темигу берери.
6. Јастыра јок бичиш кишинин культуразынын база бир јаны деп ондоор ло бойынын тургускан эрмектерин, текстин бичигенде, орфографиянын керектү ээжилерile тузаланып билери, токтой тужер темдектерин чын тургузары. Бичигенин шинdep билери.
7. Тилдин единицаларыла иштеер урудулу иштин аайын билери, алган билгилерile практический, коммуникатив задачалардын аайына чыгарга тузаланып билери.
8. Алтай тилдин системазы, структуразы керегинде билим јетируглерле таныжар: фонетика ла графика, лексика, состин будери (морфемика), морфология ла

синтаксис; тилин тос единицалары ла темдектери, олорды эрмек куучында-
тузаланары.

9. Тилдин тос единицаларын ла темдектерин танысыр, олорды шиндеер, эрмек –
куучыннын айалгазына келиштире тузаланып билери.

3. Уредулу-тематикалық план

№п/п	Темалардын аттары	Канча час
1.	Бистин эрмек – куучыныс	4 час
	Эрмек – куучыннын будумдери	
	Диалог ло монолог	
2.	Текст	4час
3.	Эрмек.	7час
	Эрмек	
	Эрмекте состордин колбузы	
4.	Эрмектин члендері	7час
5.	Эрмек – куучыннын табыштары ла таныктары	26час
	Табыштар ла таныктар (катап корори, теренжиидери)	
	Алтай танмалык	
	Унду табыштар	
	Түйук табыштар ла таныктар	
	Үйе. Согулта.	
	Состорди јолдон јолго кочурери	
	Су – алтай ла оско тилден кирген состор.	
	Проект: «Куулгазынду табыштар»	
	Жетируди текст	
6.	Сос	20 час
	Состин учуры	
	Синонимдер, антонимдер	
	Состин тазылы. Тазылы јаныс состор.	
	Состин учуры, будуми керегинде бириктире корори.	
	Журамал текст	
	Проект «Самара бичийдис»	
7	Куучын – эрмектин болуктери	27 час
	Сос – куучын–эрмектин болуги	
	Адалғыш	

	Адалгыш керегинде билерин бириктире корори	
	Шууген учурлу текст	
	Жарталгыш	
	Глагол	
	Глагол керегинде билерин бириктире корори	
	Проект «Созликтен куучын- эрмектин болуктерин бедиреп»	
	Текст керегинде билерин бириктире корори	
8.	Жыл түркүнүна уренгенин катап корори.	8 час

4. Программанын содержаниеи (102 час)

Бистин эрмек – куучыныс. (4 час)

Куучын – эрмек .Эрмек. Эрмекле состин башказы. Эрмек- Куучыннын будумдери. Эрмектин учында токтой тужер темдектер.Эрмекте состордин колбузы. Диалог ло монолог.

Текст. (4час)

Текст дегени не. Текстин темазы, тос шуултези. Текстин болуктери. Текст

Табыштар ла таныктар (26 час).

Эрмек – куучыннын табыштары ла таныктары нении уренип урганы .Табыштар ла таныктар.Табыштарды бичикте темдектери.Унду ле туйук (унгур,тунгак) табыштар ла таныктар.Кату лајымжак унду табыштар.Узун унду табыштар.Элес айдылар унду табыштар.Эжерлу туйукabyштар. Су – алтай ла оско тилден кирген состор.Орус тилден кирген таныктар(я,е,ю,в,ф,х,ц,щ,ъ,ь).Уйе согулта.Состорди јолдон јолго кочурери.

Состин будуми (20 час)

Состин кебери. Тазылы жаңыс состор.Кожулталар. Сос будурер ле соскубултар кожулталар.Состин тазылы токтогон тунгак туйук эжерине кочори.Состор сообудурер кожулталардын болужыла будери.Тозого.

Эрмек – куучыннын болуктери. (27 час)

Сосло эрмектин башказы.Башка башка сұрактарга кару берип турған состор.(Кем? не? Нени эдеть?,канайдат? Кандый?). Адалгыш. Адалгыштын тоозы. Ос ло текши адалгыштар. Предметтин темдегин коргузер состор. Жарталгыш.Предметтин эдилгезин коргузер состор. Глагол. Эрмектин анылу темдектери.Јаан таныктан бичилер состор.Улустын ады јолы. Тындулардын чоло адын.

Калалардын, јурттардын, суулардын аттары.

Эрмек. Эрмекте состордин колбузы (7 час). Эрмек дегени не. Эрмектин учында туар темдектер. Табылу, суракту, кыйгылу эрмектер. Эрмектин тос члендери. Баштаачы ла айдылаачы. Эчени члендер. Жетириу эдер эрмектер, суракту эрмектер, кыйгылу ла кыйгылу эмес эрмектер. Проект «Самара бичийдис».

Уренгенин катап корори (8час).

Узун унду табыштар. Тунгак ла унгур туйук табыштар. Предметтин

темдектери. Эрмектер.

Эрмектердин будумдери.

5. Алтай тилле календарно – тематический план

Класс 2

Үредүчи: Язарова Н.М.

Үредүлик планла

Ончо 102 час; неделеде 3 час.

Ченелте иш 10

Пиянтинова К.К., Тайборина Н.Б Алтай тилле иштеер программалар (1-4 класс)

Горно-Алтайск, 2012

Уренер бичик Пиянтинова К.К, Белякова А.В. Алтай тил. Уреду бичик. 2 класс - Горно-Алтайск, 2014

№п/п	Темаларла пландаары	Канча час	Откурер кун	
			план	откон аайынча куни
1.	Бистин эрмек-куучыныс. Эрмек-куучыннын будумдери (4ч.) Эрмек-куучын кандый болор?	1	02.09	
2.	Кижинин эрмек-куучыны нени коргузет?	1	06.09	
3.	Диалог ло монолог.	1	07.09	
4.	Билерин ченеп корори	1	09.09	
5.	Текст (5ч.) Текст дегени не?	1	13.09	
6.	Тексттин темазы, тос шуултези дегени не?	1	14.09	
7.	Тексттин болуктери.	1	16.09	
8.	Ченелте иш « Оскус чаап»	1	20.09	
9.	Jaстыраларла иш. Текст.	1	21.09	

	Эрмек (17 ч.)			
10.	Эрмек дегени не?	1	23.09	
11.	Состордон эрмекти канайда тургузар?	1	27.09	
12.	Жетириу эдер ле суракту эрмектер.	1	28.09	
13.	Кыйгылу ла кыйгылу эмес эрмектер.	1	30.09	
14.	Эрмектин члендери.	1	04.10	
15.	Эрмектин эчени члендери деп нени айдар?	1	05.10	
16.	Эрмектин тос члендери.	1	07.10	
17.	Кениткен ле кенитпеген эрмектер деп кандый эрмектерди айдар?	1	11.10	
18.	Эрмекте состордин колбузын канайда табар?	1	12.10	
19.	Эрмек-куучынды таскадары. Juрукла сочинение «Jайлу»	1	14.10	
20.	Jaстыраларла иш. Сочиненилердин шинжузи.	1	18.10	
21.	Ченелте иш «Чертишке».	1	19.10	
22.	Jaстыраларла иш. Проекттерле иштейдис.	1	21.10	
23.	Состин лексика учуры дегени не?	1	24.10	
24.	Бир учурлу ла коп учурлу состор – ол кандый состор?	1	25.10	
25.	Проекттерле иштейдис. Самара бичийдис.	1	28.10	
26.	Уредулу учурлу изложение «Бистин школыс».	1	08.11	
27.	Эрмек-куучыннын табыштары ла таныктары. (23 ч.) Эрмек-куучыннын табыштары ла таныктары.	1	09.11	
28.	Эрмек-куучыннын табыштары ла таныктары.	1	11.11	
29.	Алтай танмалык.	1	15.11	
30.	Jaан таныктан бичилер состор. Билереерди ченеп коригер.	1	16.11	
31.	Унду табыштар ла таныктар.	1	18.11	
32.	Кату ла жымжак унду табыштар.	1	22.11	
33.	Туйук табыштар ла таныктар.	1	23.11	
34.	Унгур ле тунгак туйук табыштар.	1	25.11	
35.	Эжерлу унгур ле тунгак туйук табыштар ла таныктар.	1	29.11	
36.	Ченелте иш «Мишкек»	1	30.11	
37.	Jaстыраларла иш. Таныктар, табыштар такып корори.	1	02.12	

38.	Состин уйези. Согулта.	1	06.12	
39.	Состорди ѡлдон ѡлго кочурери.	1	07.12	
40.	Й таныкту состорди ѡлдон ѡлго кочурери.	1	09.12	
41.	Узун унду табыштар.	1	13.12	
42.	Э (е) танык.	1	14.12	
43.	Орус тилден кирген таныктар.	1	16.12	
44.	Ченелте иш « Баштапкы карда»	1	20.12	
45.	Jaстьяларла иш. Отконин тақып корори.	1	21.12	
46.	Ё, ю, я таныктарлу состор.	1	23.12	
47.	В, ф таныктарлу состор.	1	27.12	
48.	Х, ц, щ таныктарлу состор.	1	11.01	
49.	Жымжак темдек (ъ) ле кату темдектерлу (ъ) состор.	1	13.01	
	Лексика (9 ч.)	1	17.01	
50.	Жетириу эдер текст.			
51.	Сос. Состин лексика учуры.	1	18.01	
52.	Бир учурлу ла коп учурлу состор.	1	20.01	
53.	Состин чике ле кочуре учуры.	1	24.01	
54.	Учуры жуук ла удура учурлу состор. Синонимдер.	1	25.01	
55.	Антонимдер дегени не?	1	27.01	
56.	Су алтай ла оско тилден кирген состор.	1	31.01	
57.	Ченелте иш « Агаш аразы».	1	01.02	
58.	Jaстьяларла иш. Отконин тақып корори.	1	03.02	
	Состин будуми (14 ч.)	1	07.02	
59.	Состин тазылы ла кожултазы.			
60.	Тазылы жаңыс состор.	1	08.02	
61.	Тазылы жаңыс состор.	1	10.02	
62.	Тазылы жаңыс состор	1	14.02	
63.	Состин тазылы токтогон түйүк, унгур эжерине кочори.	1	15.02	
64.	Сөзлик диктант.	1	17.02	
65.	Jaстараларла иш. Состин тазылы токтогон түйүк, унгур эжерине кочори. Тақып корори.	1	21.02	
66.	Жымжак темдек (ъ), кату темдек (ъ) таныктарлу состор.	1	22.02	
67.	Билеригерди ченеп коругер.	1	24.02	
68.	Элес унду табыштар.	1	28.02	
69.	Элес унду табыштар.	1	01.03	
70.	Элес унду табыштар.	1	03.03	
71.	Билеригерди ченеп коругер.	1	07.03	
72.	Журамал текст.	1	10.03	

	Куучын-эрмектин болуктери. (22 ч.)			
73.	Куучын-эрмектин болуктери.	1	14.03	
74.	Куучын-эрмектин болуктери. Контрольный созлик диктант.	1	15.03	
75.	Jaстыраларла иш.Адалғыш.	1	17.03	
76.	Адалғыштын сұрактары.	1	21.03	
77.	Ченелте иш « Jas».	1	22.03	
78.	Jaстыраларла иш. Адалғыш керегинде тақып корор.	1	24.03	
79.	Ос ло текши адалғыштар.	1	04.04	
80.	Ос ло текши адалғыштар.	1	05.04	
81.	Адалғыштар жаңыс ла коп тоодо туары.	1	07.04	
82.	Жаңыс тоодо туар адалғыштар.	1	11.04	
83.	Билеригерди ченеп коругер.	1	12.04	
84.	Jaрталғыш.	1	14.04	
85.	Jaрталғыштын учуры.	1	18.04	
86.	Шууген учурлу текст.	1	19.04	
87.	Созлик диктант.	1	21.04	
88.	Jaстараларла иш.Jaрталғыш керегинде тақып корори.	1	25.04	
89.	Шууген учурлу текст.	1	26.04	
90.	Глагол.	1	28.04	
91.	Ченелте иш «Балдардын манырлап жүргени».	1	03.05	
92.	Jaстыраларла иш.Глаголдын сұрактары.	1	05.05	
93.	Глаголдын ойлори.	1	10.04	
94.	Билеригерди ченеп коригер.	1	11.05	
95.	Уренгенин жылдын учында катап корори (11 ч.) Катап корори «Текст»	1	13.05	
96.	Катап корори «Эрмек»	1	16.05	
97.	Катап корори «Табыштар ла таныктар»	1	17.05	
98.	Катап корори «Сос»	1	19.05	
99.	Катап корори «Куучын-эрмектин болуктери»	1	23.05	
100.	Катап корори «Куучын-эрмектин болуктери»	1	24.05	
101.	Ченелте иш «Сан башка мош».	1	26.05	
102.	Jaстыраларла иш.Жыл туркунына уренгенин тақып корори.	1	30.05	

6.Тузаланар литература

Үредүчиге	Уренчиктерге
<p>1. Пиянтина К.К., Тайборина Н.Б. Алтай тиле иштеер программалар.- Горно-Алтайск, 2012</p> <p>2. Федеральный государственный стандарт начального общего образования. – М., 2011</p> <p>3. Федеральный государственный стандарт основного общего образования. – М., 2011</p> <p>4. Фундаментальное ядро содержания общего образования.</p> <p>5. Концепция духовно-нравственного развития и воспитания личности гражданина России.</p> <p>6. Пиянтина К.К. Алтай тилдин урокторын откурер айынча методикалык ууламжылар (үредүчиге керектүү методикалык пособие). – Горно-Алтайск, 2012</p>	<p><i>Бичиктер:</i> Алтай тил. Уреду бичик. 2 класс <i>Бичиц тетрадьтар (Алтай тилле)</i> Иштеер тетрадь. 2 класс.</p>

Тематикалык планды түзедер лист

Урокты öttүрген öй	Уроктын темазы	Түзедилген шылтак	Түзедилген эп-арга	Директордын уреду-таскамал айынча ордынчызыла jöptöжү
--------------------------	----------------	----------------------	-----------------------	---

ДОКУМЕНТ ПОДПИСАН
ЭЛЕКТРОННОЙ ПОДПИСЬЮ

СВЕДЕНИЯ О СЕРТИФИКАТЕ ЭП

Сертификат 327766045235508045123579633876966067016845890639

Владелец Байжигитов Айдар Владимирович

Действителен с 02.10.2023 по 01.10.2024